

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ВИРОБНИЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Сучасне життя стає все більш цифровим, зростають очікувань суспільства на ефективність управлінських інституцій, надійності та відповідальності, більшої прозорості у прийнятті рішень [1]. Розвиток підприємств, їх ефективна діяльність потребують інформаційно-аналітичного забезпечення, що у свою чергу має базуватись на надійному теоретичному підґрунті. Дослідження теоретичних засад поняття та сутності виробничого потенціалу підприємства потребує вивчення, аналізу наукових джерел, опрацювання літератури з даної проблематики, класифікації наукових підходів щодо аналізу виробничого потенціалу тощо.

Тематика вивчення сутності та аналізу виробничого потенціалу розглядалась у працях наступних авторів: Н.С. Краснокутської, Ю.В. Полунєва, А.Е. Воронкової та багатьох інших провідних вчених. Наприклад, на думку З.Є.Шершньової виробничий потенціал підприємства являє собою систему взаємозв'язаних елементів, які виконують різні функції у процесі забезпечення випуску продукції та досягнення інших цілей розвитку підприємства. А тому, стверджує вчена, йому притаманні всі властивості будь-якої системи: цілеспрямованість; складність; самовідтворюваність; відкритість, зв'язок із середовищем; цілісність, ступінь замкненості; взаємозв'язок, взаємодія елементів виробничого потенціалу; взаємозамінність, альтернативність його елементів; кількісна вимірюваність, масштаб; історичні умови формування та функціонування; соціально-економічні наслідки використання; інноваційна сприйнятливість; гнучкість; усталеність/динамічність, рухомість; фізичне та моральне старіння [2].

Касьянова Н.В. під виробничим потенціалом підприємства розуміє явні й приховані можливості підприємства відносно залучення і використання факторів виробництва для випуску максимально можливого обсягу продукції (послуг). Його потрібно також сприймати як сукупність ресурсів, які ще функціонують та здатні виробляти певний обсяг продукції. Таким чином: виробничий потенціал є полі-структурною системою. До його складу входять: потенціал землі і природнокліматичні умови; потенціал основних фондів; потенціал зворотних фондів; потенціал нематеріальних активів; потенціал технологічного персоналу [3]. З.В. Герасимчук та Л.Л. Ковальська трактують потенціал як максимальну можливість об'єкта функціонування з урахуванням чинників впливу шляхом раціонального використання всіх видів ресурсів для досягнення потенціальних цілей [4]. Окремим авторам притаманний розгляд виробничого потенціалу як синоніму виробничої потужності. Автори монографії під редакцією Н.М. Кирієнко вважають, що виробничий потенціал загалом можна визначити як сукупну виробничу силу або здатність суспільства створювати всю сукупність різноманітних матеріальних благ, що характеризується всіма наявними виробничими силами і освоєними природними багатствами, використаними для досягнення конкретних соціально-економічних цілей та завдань.

Здійснити аналіз виробничого потенціалу можливо використовуючи наступні підходи: ресурсний (або обліково-звітний), структурний (функціональний) та цільовий (проблемно-орієнтований). Оцінка виробничого потенціалу підприємств потребує задіяння SWOT-аналізу, який дозволяє виявити, проаналізувати, систематизувати сильні та слабкі сторони діяльності підприємства з урахуванням внутрішніх та зовнішніх факторів та сформувати економічну оцінку виробничого потенціалу з урахуванням перспектив і можливих ризиків як зі сторони зовнішнього, так і внутрішнього середовища на етапах формування, використання та розвитку виробничого потенціалу. Інтегральну оцінку раціональності поєднання основних складових виробничого потенціалу підприємства доцільно здійснювати, враховуючи особливості

моделі збалансованої системи показників.

Інноваційна спрямованість та сприйнятливість, як якісна характеристика виробничого потенціалу, визначає можливості розвитку ВПП завдяки безпосередньому й систематичному створенню та використанню нових наукових ідей. Така характеристика ВПП є рушійною силою його розвитку, оскільки створення нового (продукту, процесу, організаційного елементу тощо) та його впровадження відбувається через «подолання опору» старих елементів. Неприйняття інновацій свідчить про стратегічну нежиттєздатність організації.

З метою аналізу інноваційної спрямованості виробничого потенціалу, внутрішнього середовища підприємства чи організації можна використовувати наступні показники: рівень інвестицій у НДПКР; дослідницький потенціал (наявні розробки, винаходи, патенти, відкриття і т. ін.); наявність і рівень дослідницько-експериментальної бази; професійно-кваліфікаційний потенціал служб НДПКР та інші.

Отже, виробничий потенціал - це системне поняття, яке характеризує можливості підприємства щодо виготовлення продукції, виходячи з наявних у його розпорядженні всіх необхідних складових для забезпечення виробничого процесу – основних фондів, трудових, сировинно-матеріальних та інформаційних ресурсів і технології, а також умов, що визначають можливість впровадження організаційно-технічних і технологічних інновацій. Підвищення ефективності використання виробничого потенціалу сприяє зростанню продуктивності промислового виробництва, а отже – нарощуванню його обсягів і, відповідно – нагромадженню інвестиційних ресурсів для забезпечення розширеного відтворення, тобто динамічного розвитку економічної системи загалом.

Література

1. Скиба М. В. Теоретичні засади дослідження інноваційної економіки. / International scientific conference «Digital and innovation economy: processes, strategies, technologies» (January 25th, 2019 Kielce, Poland). – С. 18-21.

2. Шершньова З. Є. Стратегічне управління: Підручник. – 2-ге вид.,

перероб. і доп. – К. : КНЕУ, 2004. – 699 с.

3. Касьянова Н.В. Потенціал підприємства: формування та використання: підручник / Н. В. Касьянова, Д. В. Солоха, В. В. Морева, О. В. Белякова, О. Б. Балакай. – Донецьк : Вид-во Цифрова типографія, 2012. – 257 с.

4. Герасимчук З. В. Виробничий потенціал регіону: методика оцінки та механізми його нарощування : монографія / З. В. Герасимчук, Л. Л. Ковальська. – Луцьк : ЛДТУ, 2003. – 244 с.

УДК 339.136

Фокіна-Мезенцева К.В., к.е.н., доцент
Алеєв В.О.
Київський національний університет
технології та дизайну

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ПІДПРИЄМСТВА ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ЗЕД

В умовах ринкових відносин основною метою промислових підприємств є максимізація прибутку, і одним з основних способів є вихід на світовий ринок.

Статистика свідчить про те, що протягом останніх років кількість компаній, які здійснюють зовнішньоторговельні відносини, істотно збільшилось. Але, незважаючи на таку позитивну динаміку, існує ряд труднощів. В першу чергу, це пов'язано з тим, що підприємства, які здійснюють зовнішньоторговельну діяльність, стикаються з великою кількістю ризиків, а турбулентність сучасної економіки все більше збільшує ступінь їх впливу.

Інтегрування України в світове господарство та нагромадження її експортного потенціалу робить необхідним постійний моніторинг розвитку інтеграційних процесів, що обумовлює динаміку зовнішнього та внутрішнього маркетингового середовища [1]. Крім перерахованих проблем, істотного впливу на зовнішньоекономічну діяльність сучасних підприємств додають різні ризики. На вітчизняних промислових підприємствах ситуація з управлінням